

R O Z S U D O K
V M E N E S L O V E N S K E J R E P U B L I K Y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Martina Vladika a sudcov JUDr. Oľgy Trnkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna v právnej veci navrhovateľa **Z. Š.**, bývajúceho v D., zastúpeného JUDr. J. V., advokátom v P., proti odporkyňi **S.**, so sídlom v B., za účasti vedľajšieho účastníka na strane odporkyne **H.**, o **mimoriadne zvýšenie sťaženía spoločenského uplatnenia**, vedenej na Okresnom súde Prievidza pod sp. zn. 6 C 144/2006, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne z 11. februára 2009 sp. zn. 5 Co 12/2009, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **z a m i e t a .**

Odporkyňi náhradu trov dovolacieho konania nepriznáva.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Prievidza rozsudkom z 15. januára 2007 č. k. 6 C 144/2006 – 43 uložil odporkyňi povinnosť zaplatiť navrhovateľovi 75 000 Sk a náhradu trov konania 12 870 Sk a na účet súdu trovy štátu 350 Sk, všetko do 3 dní od právoplatnosti rozsudku. V prevyšujúcej časti návrh zamietol. Vykonaným dokazovaním mal preukázané, že navrhovateľovi, ktorý pracoval u vedľajšieho účastníka ako baník na základe pracovnej zmluvy z 1.12.1979, bola dňa 26.2.2004 (s dátumom hlásenia 26.4.2004) zistená choroba z povolania – porucha sluchu z hluku. Posudkom z 26.4.2004, číslo 1273/2004 bolo sťaženie spoločenského uplatnenia následkom tejto choroby z povolania ohodnotené na 400 bodov a posudkom z 9.8.2005 na 650 bodov. Uviedol, že z dôvodov obmedzení a problémov vzniknutých následkom

choroby z povolania navrhovateľ svojím návrhom uplatňoval mimoriadne zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia (§ 7 ods. 3 vyhlášky č. 32/1965 Zb. o odškodňovaní bolesti a sťaženia spoločenského uplatnenia v znení platnom do 31.7.2004 (ďalej len vyhláška) o 5-násobok základného počtu bodov (400 bodov), čo vo finančnom vyjadrení predstavovalo 120 000 Sk. Tento návrh považoval za čiastočne dôvodný, v rozsahu 75 000 Sk. Choroba z povolania zasiahla do takmer všetkých sfér života navrhovateľa, jeho osobného, rodinného, športového, kultúrneho života. Kvôli nej sa nemôže venovať športovým aktivitám, aj keď len rekreačne, a to futbalu, nedokáže vykonávať žiadne ťažšie práce okolo rodinného domu, v domácnosti, v záhrade a pod. Nie je schopný bezpečne riadiť motorové vozidlo. Na základe toho dospel k záveru, že sťaženie spoločenského uplatnenia vo výške dvojnásobku základného počtu bodov je nedostatočným a je dôvodné ďalšie zvýšenie o 6-násobok základného počtu bodov. To aj z dôvodu, že v čase rozhodovania v konaní vedenom na Okresnom súde Prievidza pod sp. zn. 15 C 128/2004 (ďalej predchádzajúce konanie) bolo pre závažnosť ochorenia zvýšené bodové ohodnotenie navrhovateľovi o 250 bodov posudkom z 9.8.2003. Potom je potrebné navrhovateľovi poskytnúť odškodnenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia za celkový počet bodov (650) aj napriek skutočnosti, že nepreukázal ďalšie nové obmedzenia oproti pôvodne preukázaným v predchádzajúcom konaní. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 3 O.s.p. a trovách štátu podľa § 148 ods. 1 O.s.p.

Krajský súd v Trenčíne na odvolanie navrhovateľa rozsudkom z 28. novembra 2007 sp. zn. 5 Co 144/2007 zmenil rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej (vyhovujúcej) časti tak, že návrh zamietol. Odporkyňi a vedľajšiemu účastníkovi nepriznal náhradu trov konania a navrhovateľovi uložil povinnosť zaplatiť na účet súdu trovy štátu 350 Sk do 3 dní. Nestotožnil sa s rozhodnutím súdu prvého stupňa, pretože na strane navrhovateľa nebola preukázaná žiadna zmena pomerov oproti pomerom v čase rozhodovania súdu v predchádzajúcom konaní. Samotné zvýšenie bodového ohodnotenia podľa jeho názoru samo osebe ešte nezakladá nárok na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 7 ods. 3 vyhlášky, podľa ktorého môže súd zvýšiť náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia len po preukázaní dôvodov hodných osobitného zreteľa. Z vykonaného dokazovania nevyplýva, že by došlo k zmenám v spôsobe života navrhovateľa resp. ďalším obmedzeniam, než aké boli konštatované v predchádzajúcom konaní. Názor odporkyne, podľa ktorého suma náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia ani v danej veci nemôže byť v úhrne vyššia ako suma podľa osobitného predpisu, nepovažoval

za správny z dôvodu, že uvedený limit sa nevzťahuje na priznanie mimoriadneho zvýšenia bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia, ak ide prípady hodné osobitného zreteľa. O trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p. a trovách štátu podľa § 148 ods. 1 O.s.p.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na dovolanie navrhovateľa uznesením z 28. októbra 2008 sp. zn. 2 Cdo 41/2008 rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Uviedol, že odvolací súd z dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa vyvodil odlišné skutkové zistenia a na ich základe aj právne závery ako súd prvého stupňa bez toho, aby vo veci vykonal akékoľvek dokazovanie (§ 213 ods. 3 O.s.p.), ktorý postup je v rozpore so zásadou priamosti a ústnosti civilného procesu.

Krajský súd v Trenčíne (v poradí druhým) rozsudkom z 11. februára 2009 sp. zn. 5 Co 12/2009 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutej (vyhovujúcej) časti zmenil tak, že návrh zamietol. Odporcovi a vedľajšiemu účastníkovi náhradu trov konania nepriznal a navrhovateľovi uložil povinnosť zaplatiť na účet súdu prvého stupňa 11,61 € titulom preddavkovaných trov štátu do 3 dní. Po doplnení dokazovania vykonaného súdom prvého stupňa sa nestotožnil s rozhodnutím súdu prvého stupňa z dôvodu, že na strane navrhovateľa nebola preukázaná žiadna zmena pomerov oproti pomerom v čase rozhodovania súdu v predchádzajúcom konaní. Samotné zvýšenie bodového ohodnotenia podľa jeho názoru samo osebe nezakladá nárok na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 7 ods. 3 vyhlášky, podľa ktorého môže súd zvýšiť náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia len po preukázaní dôvodov hodných osobitného zreteľa. Dôvody, ktoré navrhovateľ uvádzal v predchádzajúcom konaní a pre ktoré v tomto konaní súd mimoriadne zvýšil náhradu za sťaženie spoločenského uplatnenia v súvislosti s chorobou z povolania – porucha sluchu z hluku sú totožné s dôvodmi, pre ktoré sa navrhovateľ v danom konaní domáha ďalšieho mimoriadneho zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. Preukázané obmedzenia v spoločenskom, rodinnom a pracovnom živote navrhovateľa sa od rozhodovania v predchádzajúcom konaní nijako nezmenili. Pokiaľ odporkyňa poukazovala na to, že suma náhrady za bolesť a sťaženie spoločenského uplatnenia nemôže byť v úhrne vyššia ako suma podľa osobitného predpisu (§ 7 ods. 2 vyhlášky) jej názor nepovažoval za správny, pretože tento limit sa nevzťahuje na priznávanie mimoriadneho zvýšenia, ak ide o prípady hodné osobitného zreteľa § 7 ods. 3 vyhlášky).

O trovách konania rozhodol podľa § 224 os. 1, 2 O.s.p. v spojení s § 142 ods. 1 O.s.p. a trovách štátu podľa § 148 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku krajského súdu podal dovolanie navrhovateľ. Jeho prípustnosť vyvodil z § 238 ods. 1 O.s.p. a dôvodnosť z § 241 ods. 2 písm. b/, c/ O.s.p., pretože rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Bol toho názoru, že v odvolacom konaní prebiehajúcom na Krajskom súde v Trenčíne pod sp. zn. 4 Co 152/2005 (na súde prvého stupňa pod sp. zn. 15 C 128/2004) nebolo možné uplatniť zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia o 250 bodov v zmysle § 95 ods. 1 O.s.p., pretože rozhodnutie súdu prvého stupňa, proti ktorému podal odvolanie, sa netýkalo výšky priznanej sumy, ale len časti, v ktorej bol návrh zamietnutý. Za nelogické považoval neumožnenie mu takéhoto postupu samostatným návrhom, keď je podstatná skutočnosť, že k vydaniu posudku o zvýšení bodového ohodnotenia sťaženia spoločenského uplatnenia za priznaných 400 bodov došlo v priebehu predchádzajúceho konania o zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia. Poukázal na ustálenú súdnu prax krajského súdu pri priznávaní mimoriadneho zvýšenia sťaženia spoločenského uplatnenia v zmysle § 7 ods. 3 vyhlášky aj v takýchto prípadoch. Zdôraznil, že u neho došlo k výraznému zhoršeniu všetkých obmedzení, ktoré mal a pribudli aj nové obmedzenia, na ktoré poukázal. Navrhol rozsudok krajského súdu zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie.

Odporkyňa považovala rozhodnutie krajského súdu za vecne správne, pretože samotné vydanie posudku dohodovaním sťaženia spoločenského uplatnenia bez ďalšieho nezakladá automaticky nárok na mimoriadne zvýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia podľa § 7 ods. 3 vyhlášky a k zmene pomerov od predchádzajúceho rozhodnutia u navrhovateľa nedošlo. Preto je podľa jej názoru dovolanie nedôvodné.

Vedľajší účastník sa k dovolaniu nevyjadril.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podal účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), ktorý je zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O.s.p.), proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal napadnutý rozsudok odvolacieho súdu bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) a dospel k záveru, že dovolanie nie je dôvodné.

V zmysle ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. môže byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom dovolania, ale i v dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami uvedenými v § 237 O.s.p. a tiež tzv. inými vadami, pokiaľ mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzujú len podľa toho, ako ich dovolateľ označil, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. zaoberal sa Najvyšší súd Slovenskej republiky predovšetkým otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v písmenách a/ až g/ § 237 O.s.p. (t.j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, spôsobilosti účastníka byť účastníkom konania, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, o prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie sa mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka konať pred súdom alebo prípad rozhodovania vylúčeným sudcom či súdom nesprávne obsadeným). Dovolateľ žiadnu z týchto väd nenamietal a jej existenciu nezistil ani dovolací súd.

Inou vadou konania, na ktorú musí dovolací súd prihliadnuť aj vtedy, ak nie je v dovolaní namietaná je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p. nezakladá zmatečnosť rozhodnutia. Jej dôsledkom je vecná nesprávnosť, ktorej základom je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní. Ani vada tejto povahy nevyšla v dovolacom konaní najavo.

Dovolateľ namietal inú vadu konania spočívajúcu v nesprávnom vyhodnotení vykonaného dokazovania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) a nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.).

Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávne právne posúdenie veci je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav, dochádza k nej vtedy,

ak súd nepoužil správny (náležitý) právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Navrhovateľ sa svojím návrhom domáhal proti odporkyni mimoriadneho zvýšenia náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle § 7 ods. 3 vyhlášky. Súd prvého stupňa dospel k záveru o čiastočnej dôvodnosti návrhu (6-násobok základného bodové ohodnotenia), vzhľadom na skutočnosť, že pre závažnosť ochorenia navrhovateľa došlo k dohodovaniu sťaženia spoločenského uplatnenia o 250 bodov (zo 400 na 650 bodov), napriek tomu, že v konaní nepreukázal ďalšie nové obmedzenia oproti preukázaným v predchádzajúcom konaní. Na rozdiel od neho odvolací súd dospel k záveru o neopodstatnenosti návrhu, pretože samotné dohodovanie sťaženia spoločenského uplatnenia samo osebe nezakladá nárok na zvýšenie náhrady za spoločenské uplatnenie v zmysle § 7 ods. 3 vyhlášky a navrhovateľ nepreukázal žiadne ďalšie dôvody hodné osobitného zreteľa, na ktoré by nebolo prihliadnuté v predchádzajúcom konaní.

Sťaženie spoločenského uplatnenia sa odškodňuje vtedy, ak má škoda, resp. ujma na zdraví preukázateľne trvalé a výraznejšie nepriaznivé dôsledky na životné úkony poškodeného, na uspokojovanie jeho životných a spoločenských potrieb alebo na plnenie jeho spoločenských úloh. Podľa ustálenej súdnej praxe je ním preto potrebné rozumieť jednak vylúčenie či obmedzenie na plnom osobnom, rodinnom, spoločenskom, politickom, kultúrnom a športovom živote, jednak sťaženie či dokonca priamo znemožnenie výkonu i voľby povolania, voľbu životného partnera, prípadne možnosti ďalšieho sebazvedávania. Preto je súd povinný v konaní skúmať, aké predpoklady mal pre životné a spoločenské uplatnenie poškodený pred vznikom škody. Vo výnimočných prípadoch hodných osobitného (mimoriadneho) zreteľa (§ 7 ods. 3 vyhlášky) môže súd sumy odškodnenia primerane zvýšiť nad stanovené najvyššie sadzby odškodnenia bez akéhokoľvek obmedzenia. Súd však musí takéto zvýšenie vykonané v rámci voľnej úvahy vždy náležite odôvodniť s prihliadnutím k mimoriadnej povahe a k okolnostiam konkrétneho prípadu.

Zvýšenie náhrady nad vyhláškou stanovený limit je teda prípustné podľa ustanovenia § 7 ods. 3 vyhlášky iba v celkom výnimočných prípadoch hodných osobitného zreteľa, kedy možnosti poškodeného sú veľmi výrazne obmedzené alebo úplne stratené v porovnaní s vysokou a mimoriadnou úrovňou jeho kultúrnych, športových či iných aktivít v dobe pred

vznikom škody. Z uvedeného vyplýva, že je na posúdení súdu, aké zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia je v konkrétnej posudzovanej veci primerané.

Najvyšší súd Slovenskej republiky poukazuje na tú skutočnosť, že takéto posúdenie súdu o jeho primeranosti zvýšenia nie je úplne neobmedzené z dôvodu, že právny predpis tým, že rámcovo stanovil pre vznik nároku na základnú výmeru sťaženia spoločenského uplatnenia a pre vznik nároku na jeho zvýšenie, stanovil zároveň hľadiská, ku ktorým je potrebné prihliadať a ktorými je v ich vzájomnej nadväznosti a kombinácii úvaha súdu o miere primeranosti zvýšenia vo výnimočných prípadoch hodných osobitného zreteľa usmerňovaná.

V zmysle uvedených zásad odvolací súd dôsledne postupoval a jeho rozsudok, ktorým zamietol návrh na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia za dohodovaných 250 bodov podľa lekárskeho posudku z 9.8.2005 je správny. Samotné dohodovanie sťaženia spoločenského uplatnenia nezakladá samo osebe nárok na zvýšenie náhrady za sťaženie spoločenského uplatnenia v zmysle ustanovenia § 7 ods. 3 vyhlášky. Druhým predpokladom musia byť dôvody hodné osobitného zreteľa na strane poškodeného, v danom prípade navrhovateľa, pre jeho uplatnenie v života a spoločnosti (viď rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 Cdo 308/2006). Z vykonaného dokazovania je zrejmé, že oproti predchádzajúcemu konaniu k žiadnym ďalším obmedzeniam u navrhovateľa nedošlo, ktorú skutočnosť napokon konštatoval aj súd prvého stupňa.

V zmysle § 132 O.s.p. dôkazy hodnotí súd podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti, pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo za konania najavo, vrátane toho, čo uviedli účastníci konania. Pri hodnotení dôkazov súd v zásade nie je obmedzovaný právnymi predpismi, ako má z hľadiska pravdivosti ten – ktorý dôkaz hodnotiť. Uplatňuje sa teda zásada voľného hodnotenia dôkazov. Iba výnimočne zákon súdu ukladá obmedzenie pri hodnotení dôkazov (§ 133, § 134, § 135 O.s.p.). Dokazovanie je časťou občianskeho súdneho konania, v ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie veci. Ťažisko dokazovania je v konaní pred súdom prvého stupňa a jeho skutkové závery je oprávnený dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd, ktorý za tým účelom môže vykonávať dokazovanie (§ 213 O.s.p.). Preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, a to ani v súvislosti s právnym posúdením veci, nemôže dovolací súd už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať

vykonané dôkazy, pretože na rozdiel od súdu prvého stupňa a odvolacieho súdu, nemá možnosť podľa zásad ústnosti a bezprostrednosti v konaní o dovolaní tieto dôkazy sám vyhodnocovať, ako je zrejmé z obmedzeného rozsahu dokazovania v dovolacom konaní.

Keďže za spôsobilý dovolací dôvod nemožno považovať nesúhlas dovolateľa s vyhodnotením dokazovania odvolacím súdom, nemohol sa dovolací súd zaoberať námietkami dovolateľa týkajúcimi sa nesprávnosti vyhodnotenia dokazovania súdmi nižších stupňov.

Odvolací súd teda danú vec správne právne posúdil a vady konania uvedené v § 237 O.s.p. a tzv. iné vady konania (§ 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.) neboli v dovolacom konaní zistené, preto Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie navrhovateľa zamietol (§ 243b ods. 1 O.s.p.).

V dovolacom konaní úspešnej odporkyni dovolací súd náhradu trov dovolacieho konania nepriznal, pretože si žiadne trovy neuplatnila (§ 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p., § 142 ods. 1 O.s.p. a § 151 ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 27. apríla 2010

JUDr. Martin Vladik. v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia : Adriána Borovská